

Opvoeddebat 12 mei 2010

Verslag
Opvoeddebat
Week van de opvoeding
12 mei 2010

De Week van de Opvoeding wordt door EXPOO op gang getrokken met een groot Vlaams Opvoeddebat.

Beleid, wetenschap, media en ouders debatteerden samen over 'Opvoeden is samenspel' het motto van de Week van de Opvoeding editie 2010.

Marc Van de Looverbosch, journalist, modereerde het debat. Aan de gesprekstafel ouders met diverse achtergrond (Razia Alibhai, Stephanie Lemmens, Jo Helsen, Erwin Daenen, Mustafa Harraq, Kurt Van Laere) ; Patty Debruyckere van de opvoedingswinkel Antwerpen ; Prof. dr. Stefan Ramaekers KU Leuven , Trui Moerkerke, hoofdredacteur Weekend Knack en Dirk Broos, adjunct kabinetschef minister Vandeurzen.

Praten over opvoeden evident ?

Opvoeden van kinderen en jongeren is altijd een beetje zoeken. Dit is heel gewoon. Vragen hebben bij dit opvoeden, je afvragen of je het wel goed doet of uitwisselen over wat ouderschap voor jou betekent is prima.

Bij de schoolpoort, in de oudervereniging, sportclub, eigen ouders, broers of zussen,... komen ouders vaak andere ouders en opvoedingsverantwoordelijken tegen. Maar is het gemakkelijk om over opvoeden te praten met die andere ouders?

Of gaat praten met leerkrachten, opvoedingsondersteuners of de kinderopvang bijv. makkelijker en sneller? Voelen ouders zich een minder goede ouder als ze iemand aanspreken met een vraag? En zijn er verschillen tussen mannen en vrouwen op dit vlak?

Een ouder vertelt als jonge moeder veel steun te hebben gehad aan een moedergroep en een internetforum. De moeders uit die moedergroep hadden na een tijd zo'n band opgebouwd dat ze initiatief genomen hebben om – zonder professionele ondersteuning – te blijven samen komen om mekaar te ontmoeten, hun verhaal te kunnen doen en kleine en grote vragen met elkaar te bespreken in een vrijblijvende sfeer.

Sociale netwerken, steunbronnen zijn van grote betekenis voor ouders, vult Patty Debruyckere van de Opvoedingswinkel Antwerpen aan. Het is fijn als zo'n informele groep kan groeien. Professionele opvoedingsondersteuners kunnen het ontstaan van dergelijke groepen stimuleren. Dit is ook de ervaring van Mustafa met een Marokkaanse vadergroep. Vaders en Marokkaanse vaders houden zich nogal eens afzijdig van de opvoeding van kinderen. Het is belangrijk dat als beide ouders werken, ook beide ouders de kinderen opvoeden. De opvoedingswinkel Genk startte dergelijke vadergroep. Aanvankelijk werden professionelen niet aanvaard in deze cultuur maar door te blijven investeren lukt het nu aardig.

Een andere ouder vindt dat dit niet zo geformaliseerd moet. Hij gaat regelmatig met collega's en vrienden op café en daar zijn de kinderen ook een gespreksonderwerp.

Minister Vandeurzen heeft er voor gekozen om opvoeden en opvoedingsondersteuning als beleidsthema in de schijnwerpers te plaatsen. Het beleid wil dan ook dat praten over opvoeden een evidentie is en niet als teken van zwakte of falen. Initiatieven zoals deze Week van de Opvoeding kunnen daartoe bijdragen. Belangrijk is dat ouders die initiatieven vinden die aansluiten bij hun behoeften en dit in hun eigen omgeving. Het is best mogelijk dat een werkvorm of initiatief goed werkt op één plaats maar dat wil niet zeggen dat het overal goed zal werken. Lokale besturen en gemeenschappen zijn best geplaatst om uit te maken wat best aansluit in hun gemeente.

Opvoedingsondersteuners moet ook naar mensen toestappen, is de mening van Mustafa, want niet iedereen gaat zelf op zoek naar een organisatie die steun kan bieden. Sommige mensen hebben heel weinig geld, kunnen zichzelf of de kinderen niet inschrijven in bijv. sportclubs. Dergelijke gezinnen leven erg geïsoleerd en dat is niet goed voor de opvoeding van de kinderen.

Kennis hebben over opvoeden : nodig of balast ?

We worden omringd door boeken, websites, tv-programma's,... over opvoeden. Het lijkt wel alsof je moet studeren om een goede ouder te kunnen zijn.

Moeten ouders geïnformeerd worden over wat er belangrijk is bij het opvoeden van hun kinderen? Of is dit een teken van gebrek aan vertrouwen in de 'kunde' van ouders ?

Het aanbod van de media is enorm. Een ouder vergelijkt dit media-aanbod met de kookrage die ook de Vlaamse media heerst. Soms krijg je het gevoel dat je al deze boeken moet doornemen, de programma's moet volgen om een goede ouder te zijn.

De ouders in het panel daarentegen vonden dat je je best niet laat overdonderen door wat je allemaal ziet en tegenkomt over opvoeden. Je moet relativeren en ook durven een koers te varen op gezond verstand en je buikgevoel.

Dat betekent niet dat informatie en advies over opvoeden door professionelen niet nodig of nuttig is. Een ouder brengt bijv. aan dat er heel wat zaken normaal zijn in de ontwikkeling van kinderen en deze kennis is belangrijk om je kind beter te begrijpen. Wanneer je kind van 2 jaar niet langer braaf doet wat je vraagt, zich op de grond gooit als iets niet mag, ... is het wel handig te weten dat er zo iets is al de peuterpuberteit. Daar informatie over krijgen of dat kunnen vragen of opzoeken is heel erg steunend.

Patty Debruyckere van de opvoedingswinkel merkt op dat ouders het heel goed doen en willen doen met hun kinderen. Iedereen wil het beste. De andere kant van dit verhaal is dat ouders en kinderen

heel erg dicht op elkaar betrokken zijn in dit proces. Dit vernauwt soms ook de kijk. Een opvoedingsondersteuner kan in dergelijke situaties andere gezichtspunten inbrengen, alternatieven aanreiken. Dit brengt voor veel gezinnen vaak een opluchting en na zo'n gesprek kunnen ze weer verder. Belangrijk hierbij is dat het geven van informatie en advies gebeurt vanuit een respectvolle houding naar ouders en kinderen. Ouders zijn de beste expert in het opvoeden van hun eigen kinderen ! Zij weten het best wat past bij hen als ouder en bij hun kind.

Het statuut van de wetenschappelijkheid van kennis over opvoeden werd ook even besproken. Soms komen onderzoeken in de media die niet altijd zo wetenschappelijk onderbouwd zijn. Ook zijn er over tal van thema's diverse en soms tegengestelde meningen.

Anderzijds zijn er een aantal basale en universele zaken bij het opvoeden van kinderen waarvan het belang niet ter discussie staat zoals kinderen een stimulerende en veilige omgeving bieden, kansen en grenzen aangeven, het belang van een positieve kijk en omgangsstijl, ..

Het is geenszins de bedoeling dat opvoedingsondersteuners ouders een model opleggen. Opvoedingsondersteuning is maatwerk net als opvoeden maatwerk is.

Je gezin en je werk : onverzoenbaar ?

Kinderen grootbrengen is een voltijdse job. En in veel gevallen een job die je met andere jobs moet combineren zoals je werk. De verhouding vinden tussen werk en gezin is echter niet altijd evident. Zeker niet als het ergens 'misloopt'.

Veel ouders vragen aandacht voor de verhouding tussen werk en gezin. Moet er niet meer gebeuren door het beleid om de spanning tussen werken en kinderen opvoeden weg te werken?

En dan is er het verpletterende schuldgevoel. Heel wat ouders hebben ook last van schuldgevoelens. Kan het wel dat ouders kiezen voor kinderen en toch beide fulltime blijven werken? Is het normaal dat je je schuldig voelt naar je werkgever toe omdat je deeltijds wil werken om zelf voor je kinderen te zorgen?

Een belangrijke beleidsmaatregel is het kunnen beschikken over kwaliteitsvolle kinderopvang. Ouders hoeven zich niet schuldig te voelen dat hun kind weer naar de kinderopvang of naar de naschoolse opvang moet : er wordt goed voor de kinderen gezorgd en veel kinderen zijn er ook graag. Een moeder vertelt dat het helemaal niet hoefde dat ze zich doodergerde in de file omdat het weer niet lukte de kinderen eens vroeg af te halen : de kinderen wilden liever met de vriendjes blijven spelen.

Dit neemt niet weg dat ouders het beleid vragen wanneer er maatregelen worden uitgevaardigd ook het ouderperspectief in rekening te nemen.

Maatregelen om ouderschapsverlof te verruimen, het nog meer beschikbaar maken van dienstencheques voor huishoudelijke ondersteuning ed. zijn zeker thema's die ouders aanbrengen voor verbeteringen in het federaal beleid.

Samen sterk of toch alleen in de opvoeding ?

Afgelopen decennia deden zich een aantal maatschappelijke veranderingen voor : opvoeden verloopt meer individueel, er is secularisatie, meer overheidsinterventie. Gezinnen werden kleine eilandjes, toevluchtsoorden die minder gericht zijn op de maatschappij.

Een veel gehoorde verzuchting in het onderwijs bijv. is dat ouders het opvoeden overlaten aan de school. De vraag rijst dan ook wie is voor wat verantwoordelijk ?

Stefan Ramaekers noemt het dat we met zijn allen zoekend zijn. Zowel ouders als de school zijn opnieuw aan het zoeken naar wie wat moet bieden bij het opvoeden van kinderen.

De ouders aan de gesprekstafel beamen dit. Velen participeren aan oudercomités, ouderraden en merken op dat er zowel tussen ouders als tussen ouders en schooldirecties verschillende meningen zijn over bijv. participatie van ouders in de school of over die pedagogische verantwoordelijkheid. En in welke mate moet een school aandacht hebben voor het welzijn van de leerlingen of primeert de focus op leerprestaties ?

Mustafa brengt aan dat de kloof tussen school en ouders, zeker bij Marokkaanse ouders, nog heel groot is. Scholen goochelen snel met etiketten zoals je kind heeft ADHD....dat schrikt ouders af.

Dirk Broos, kabinet welzijn,volksgezondheid en gezin verwijst naar het decreet opvoedingsondersteuning en naar het belang van lokale actoren en lokale samenwerking. Onderwijsopbouwwerk, ouderraden, zijn belangrijke partners. Op Vlaams niveau wordt opgeroepen om ook vanuit EXPOO structurele samenwerking uit te bouwen met onderwijs en bijv. Klasse die ouders en leerkrachten ondersteunt.

Opvoeden moet nog meer een samenspel zijn van alle actoren die met kinderen en jongeren te maken hebben. Opvoedingsondersteuning moet verder uitgebouwd worden daar waar ouders komen Een houding van de deskundige die alles weet of ouders op het matje roepen kan niet langer. Belangrijkste is dat ouders gehoord worden door de professionelen. Dit is temeer nodig bij gezinnen die het bijv. financieel moeilijk hebben, kwetsbaarder zijn.

In verband met het kwistig toekennen van etiketten, diagnoses als ADHD wordt aangebracht dat dit onder meer te maken heeft met de maatschappelijk druk op kinderen, op scholen ... anderzijds kan opvoedingsondersteuning ook een tegenbeweging inzetten : wat heeft dit kind (welk label het wel of niet heeft) nodig om te groeien ?

Opvoedingsondersteuning : aanbod voor iedereen ?

In Vlaanderen werd de laatste jaren flink werk gemaakt van het uitbouwen van een aanbod opvoedingsondersteuning. Het decreet voorziet een hele organisatie aan opvoedingsondersteuning met veel actoren die elk grote inspanningen leveren. Er is de website groeimee.be, de opvoedingstelefoon, er zijn opvoedingswinkels, er zijn ontmoetingsplaatsen, triple P in Antwerpen, vele mensen bieden opvoedingsadvies en andere ondersteuning.

Is het aanbod opvoedingondersteuning in Vlaanderen voldoende verschillend zodat iedereen zijn ding kan vinden? Maken ook kwetsbare groepen hier gebruik van? Of hebben zij andere noden? Sluit het aanbod aan bij allochtone doelgroepen?

De meeste ouders brengen aan dat ze de weg vinden naar wat ze nodig hebben. Er gebeurt veel.

Het panel brengt aan dat het heel belangrijk is dat er diversiteit is in het aanbod : er moeten begeleidingsmogelijkheden door professionelen zijn maar ook voldoende gelegenheid om ervaringen uit te wisselen met andere ouders. Informatie en sociale steun zijn beide belangrijk.

Ouders die niet komen, omdat de drempel van voorzieningen te hoog is, moeten actief opgezocht worden, dit met respect voor hun situatie en erkenning voor hun inzet.

Ook moet er vanuit beleid meer aandacht zijn voor de maatschappelijke realiteit en druk waarin gezinnen leven en opvoeden.

Ook moeten we voor ogen houden dat er niet zo iets als een ideaal eindpunt bestaat. Opvoeden verloopt de ene dag positief en dan is er een zo'n dag dat alles misloopt en je liefst vergeet.

Tot slot ...

Beleid, wetenschap, media en ouders debatteerden samen over 'Opvoeden is samenspel' het motto van de Week van de Opvoeding editie 2010. Het debat bevestigt dat bij opvoeden informele steun uitermate belangrijk is. Het is dan ook een uitdaging of en wat je kunt doen voor mensen die daar niet op kunnen rekenen, waar het niet spontaan groeit.

Het is noodzakelijk om als ouder en als opvoedingsondersteuner een evenwicht te vinden tussen je buikgevoel volgen en leren uit wetenschappelijke inzichten.

Opvoeden is op sommige momenten in sommige situaties complex en het kan best zijn dat je even niet meer weet hoe het verder moet of je twijfelt. Opvoedingsondersteuners kunnen ouders een aanbod doen, wegen wijzen, alternatieve aanpakken aanleren zonder afbreuk te doen aan de deskundigheid van die ouder !

Opvoeden speelt zich af in een maatschappelijke context waar druk op kinderen en gezinnen zeer hoog is. Des te meer moeten professionelen uit diverse sectoren met elkaar en met ouders samen werken.

Extra aandacht moet uitgaan voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen.